

Japonya'da İslam Araştırmaları: Bir Medeniyetin Derinliklerine Doğru*

Shigeru Kamada** & Haruo Kobayash***

Çev. Yrd. Doç. Dr. Mahmut SALİHOĞLU****

Giriş

Japonya'da İslam araştırmalarının uzun bir geçmişi bulunmamakta; başlangıcı 20. yüzyılın ilk yıllarına denk gelmektedir. Japonya'da İslam ve Müslümanlar üzerine yapılan modern araştırmaların beslendiği iki kaynaktan bahsedebiliriz. Bunlardan biri, üniversitelerdeki Doğu tarihi alanında yapılan araştırmaların öncülük ettiği akademik ilgidir. Bu, bir bakıma Çin tarihi araştırmalarının bir uzantısıdır. Modern dönemde Japonya'daki İslam araştırmalarının diğer kaynağı ise, Batı'daki araştırmalarda olduğu gibi, İmparatorluk Japonyasının sömürgeci politikasının ortaya çıkardığı acil ihtiyaçtır. Japon yayılmacılığı yolunda, Çin'de ve Güneydoğu Asya'da yaşayan Müslüman nüfusu anlamak ve kontrol etmek için sömürgeci hükümete bilgi ve uzmanlık desteği vererek ulusal çıkarlara hizmet etmek amacıyla bu disiplin geliştirilmiştir. I. Dünya savaşı öncesinde ve iki dünya savaşı arasındaki dönemde yapılan İslam araştırmalarının çoğu, askerî otoriteler tarafından desteklenen sınırlı sayıdaki araştırma merkezlerinde yürütülmüştür. Bu nedenle 1945'te Japonya'nın yenilmesi üzerine, ABD işgal güçleri bu merkezlerin faaliyetlerini durdurmuş, buralarda toplanan kaynaklar da kaybolmuştur.¹

II. Dünya Savaşı sonrasında, Japonya'daki İslam araştırmaları bilim adamlarının bireysel çalışmalarıyla, kurumlar olmaksızın yeniden başlamıştır. 1960'larda, savaş sonrası dönemin karışıklıklarından kısa bir süre sonra, Müslüman bölgelerle ilgili araştırmalara ayrılmış özel bölümlere sahip Gelişmekte Olan Ekonomiler Enstitüsü (1960) ile Asya ve Afrika Kültürleri ve Dilleri Araştırma

* Japon Yakın Doğu Araştırmaları Derneği (*Nippon Oriento Gakkai, The Society for Near Eastern Studies in Japan*) tarafından çıkartılan *Orient* dergisinin 2002 tarihli 37. cildinde (s. 7 - 20) yayınlanan "Islamic Studies: Toward the Depth of a Civilization" başlıklı makalenin çevirisidir.

** Profesör, New York Üniversitesi, Doğu Kültürü Enstitüsü.

*** Doçent, Tokyo Gakugei Üniversitesi.

**** Yrd. Doç. Dr., İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi.

¹ Hideaki Sugita'nın Japonya-Orta Doğu ilişkilerinin tarihi üzerine olan çalışması, 1945 yılına kadar Japonya'da Arap dünyası üzerine yapılan araştırmalara pek çok atf içermektedir. (Sugita 1995).

Enstitüsü (1964) kurulmuştur. Bu kurumsal gelişmelerin yanı sıra 60'lı ve 70'li yıllarda araştırmacıların sayısı düzenli bir şekilde artmış; Doğu Tarihi, Din Araştırmaları ve Hukuk gibi çeşitli bölümlerde İslam ile ilgili dersler okutulmaya başlanmıştır. 1980'lerden itibaren bazı üniversiteler, özellikle İslam ve Müslüman medeniyeti ile ilgili eğitim vermek ve araştırma yapmak için, İslam araştırmaları veya İslam ile ilgili disiplinler hakkında bölümler açmıştır.

Japonya'da İslam araştırmaları alanında çalışan bilim adamları, 1954'te kurulan Japonya Yakın Doğu Araştırmaları Derneği'nin yanı sıra, yayın yapabilecekleri ve iletişim kurabilecekleri şu iki akademik derneğe sahiptir: 1963'te kurulan Japonya İslam Araştırmaları Derneği ve 1985'te kurulan Japonya Orta Doğu Araştırmaları Derneği.

Japon bilim adamları tarafından İslam ile ilgili konularda yapılan akademik çalışmaların çoğu, Doğu Kütüphanesi (*Toyo Bunko*) tarafından hazırlanan bir bilgi bankasında toplanmakta ve kaydedilmektedir.²

Toshihiko Izutsu

Japonya'da İslam araştırmaları alanında en seçkin bilim adamı, şüphesiz merhum Profesör Toshihiko Izutsu'dur (1914-1993). Dilbilimi ve Uzak Doğu düşüncesi üzerine olan eserlerinin yanı sıra, Izutsu'nun İslâm araştırmalarına katkısı Kur'an araştırmaları, kelimeler, felsefe ve tasavvuf alanlarını da içine almaktadır. İslâm ile ilgili eserlerinin çoğu İngilizce yayınlanmıştır ve muhtemelen Japonlardan çok batılı okuyucular arasında daha iyi bilinmektedir. Onun çalışmalarının çoğu *Selected Works* (Izutsu 1991-1993) isimli eserde toplanmışsa da İngilizce yayınlanmış ana çalışmaları, bu yayına dâhil edilmemiştir. Izutsu'nun İslâm araştırmaları alanındaki eserleri Batı'da gayet iyi bilindiğinden dolayı bu makalede ondan layık olduğu derecede detaylı bir şekilde bahsetmeyeceğiz. Çalışmalarının detaylı bir listesi onun hatırasına yayınlanan kitabın (Āshtiyānī 1998) sonunda da bulunmaktadır. Ayrıca Izutsu'nun İslam üzerine yaptığı Japonca çalışmalarının tanıtımı da, Masataka Takeshita tarafından bir makale olarak yayınlanmıştır (Takeshita 1987).

Kur'an Tercüme ve Kur'an Araştırmaları

Kur'an'ın Japonca'ya çevrilmesi 19. yüzyılın sonundan itibaren başlamıştır. Fakat ilk tercüme Kur'an'ın Arapça orijinalinden değil, Avrupa dillerinden yapılmıştır. Günümüzde Arapça orijinalinden yapılmış üç Kur'an tercümesi mevcuttur. Bunların ilki Toshihiko Izutsu tarafından yapılan ve ilk defa 1957-58'de,

² Toyo Bunko'nun İngilizce sitesinin adresi şöyledir: <http://www.toyo-bunko.or.jp/toyobunko-e/search/>

daha sonra 1964'te gözden geçirilerek yeniden basılan tercümedir. İkinci tercüme Katsuji Fujimoto, Kosai Ban ve Osamu Ikeda isimli Arapça uzmanı bilim adamları tarafından yapılmıştır (Fujimoto 1970). Son tercüme ise, daha önce Ryoichi Mita tarafından yapılan tercüme (Japan Muslim Association 1972) temel alınarak bir grup Japon Müslüman tarafından hazırlanmıştır (Japan Muslim Association 1983).

Japonya'da Kur'an araştırmalarında öncü eser (Okuba & Kagamishima 1950), bir Türkolog olan ve II. Dünya Savaşı yıllarında İslâm ile ilgili alan araştırmalarının liderliğini yapan Koji Okuba ve öğrencisi Hiroyuki Kagamishima tarafından yürütülen araştırmaların bir neticesi olarak yayınlanmıştır. Bu eser Kur'an'ın ilk surelerinin Japonca'ya tercümesinin yanı sıra Kur'an'ın farklı dillere yapılan tercümelerinin bir tanıtımını ve Batı hegemonyası altındaki Müslümanlara sempati ile yaklaşan bazı yorumları içermektedir. Eser her ne kadar yüksek akademik standartta değilse de o dönemin araştırmacılarının istek ve ilgilerini göstermektedir. Shinya Makino, Izutsu'nun semantik metodunu¹ takip ederek dünyanın yaratılışı ve sonu hakkında Kur'an'ın görüşünü araştırmıştır (Makino 1970). Yoshiko Oda ise Kur'an'daki önemli kavramları tahlil etmiştir (Oda 1984, 1985). 1998'te Kyoto Üniversitesi'nde kurulan Asya ve Afrika Alan Araştırmaları Enstitüsü'nde Batı Asya alan araştırmaları profesörü olan Yasushi Kosugi de bir Kur'an tefsiri tipolojisi önermiştir (Kosugi 1994). Tokyo Üniversitesi Doğu Kültürü Enstitüsü'nden Shigeru Kamada ise Kur'an'ın mistik yorumları üzerine makaleler yazmıştır (Kamada 1984a, 2000).

Hadis Araştırmaları

Hadis alanında önemli iki Sünnî hadis kitabı olan Buhârî'nin *Sahih'i* (Makino 1993-94) ve Müslim'in *Sahih'i* (Isozaki 1987-89) Japoncaya çevrilmiştir. Ancak Japonya'da hadis alanında genel giriş seviyesinin ötesinde fazla bir çalışmaya sahip değiliz. Bununla birlikte Akira Goto tarih araştırmalarında bir kaynak olarak hadisin tabiatı ve geçerliliği konularıyla ilgilenmektedir (Goto 1992).

Kelâm

Tokyo Üniversitesi'nin İslâm Araştırmaları bölümü, Japonya'da İslam çalışmalarına ayrılmış ilk eğitim ve araştırma enstitüsü olarak 1982'de kurulduğunda, buraya atanan ilk bilim adamı Prof. Kojiro Nakamura olmuştur.

¹ Krş. Toshihiko Izutsu, *The Structure of the Ethical Terms in the Koran: A Study in Semantics*, Keio Institute of Philological Studies, 1959; *God and Man in the Koran: Semantics of the Koranic Weltanschauung*, The Keio Institute of Cultural and Linguistic Studies, 1964.

İslam araştırmalarında onun uzmanlık alanı Ebû Hâmid el-Gazzâlî idi. Gazzâlî'nin İslâm ilim dünyasında çeşitli alanlardaki olağanüstü faaliyetlerinin Nakamura'nın teoloji, felsefe, tasavvuf, hukuk ve İslâm'ın modern gelişimi gibi çok geniş bir alanda yazmasına sebep olduğu söylenebilir. Gazzâlî'nin teolojik yönüyle ilgili olarak, Nakamura şu konularda yazmıştır:

- a) Gazzâlî'nin felsefeyi (Nakamura 1979) ve Batınlığı reddi üzerine (Nakamura 1981a),
- b) Gazzâlî'nin vesileciliği (*occasionalism*) üzerine (Nakamura 1983),
- c) Aristo mantığının Gazzâlî'nin düşünce sistemine etkisi üzerine (Nakamura 1981b)
- d) Gazzâlî'nin geleneksel Eř'arlığe yaklaşımı üzerine (Nakamura 1993).

Nakamura ayrıca Kur'ân'ın mahluk olup olmadığı hakkındaki tartışmalar (Nakamura 1974) ve Necmu'd-din en-Nesefî'nin *Akaid'*i üzerine (Nakamura 1977) de makaleler yazmıştır.

Not: Parantez içindeki tarihleri takip eden harfler, müellifin bir yıl içerisinde yayınlamış olduğu çalışmalarından hangisine atıf yapıldığını göstermektedir.

Uluslararası Japon Üniversitesi'ndeki Orta Doğu Araştırmaları Enstitüsü'nün müdürü Toshio Kuroda, Haricî düşüncesi üzerine bir seri çalışma (Kuroda 1970-1973, 1973-1975) yayınlamıştır. Kuroda, bu çalışmalarda Izutsu'nun semantik metodunu Haricîlerin manzum eserlerine uygulayarak onların dünya görüşünü ve ahlakî düşüncelerini yeniden kurmaya çalışmıştır. Kuroda ayrıca Gazzâlî'nin *Makâsıdu'l-Felâsife'*sini Japoncaya çevirmiş, bir giriş ve çeşitli notlarla (Kuroda 1985) yayınlamıştır. Tsukuba Üniversitesi'nden Kazuko Shiojiri ise son zamanlarda Mutezili kelamcı Abdu'l-Cabbar'ın ahlak anlayışı üzerine bir kitap (Shiojiri 2001) yayınlamıştır. Kaoru Aoyagi de Gazzâlî'nin Allah'ın isimleri hakkındaki teorisini tartışmıştır (Aoyagi 1997).

Felsefe

Noriko Ushida, Izutsu'nun danışmanlığında, İbn Sinâ'nın ruh nazariyesini çeşitli yönleriyle tahlil eden bir çalışma (Ushida 1968) yayınlamıştır. Meşhed'de Celaleddin Aştiyani ile çalışan Akiro Matsumoto, şiiliğin felsefi ve irfânî yönleriyle ilgili bir çalışma yapmıştır. Onun çalışmalarından biri de Eř'arî'den Molla Sadra'ya kadar bilgi teorisinin gelişimini inceleyen makalesidir (Matsumoto 1990). Diğer bir makalede Matsumoto, İslâm felsefesi çalışmalarında 'Oryantalizm' problemini tartışmış ve İbrahim Medkûr'un *Fi'l-Felsefeti'l-İslamiyye* isimli eserindeki yaklaşımını yeniden değerlendirmiştir (Matsumoto 1990). Takashi Iwama da İbn Sinâ hakkında biyografik ve bibliyografik çalışmalar (Iwama 1988-90, 1992) yayınlamıştır. Bu

çalışmalarda konu ile ilgili çeşitli tarihî kaynakları incelemiş ve Japoncaya tercüme etmiştir. Tsubuka Üniversitesi'nde doçent olan Hitoshi Igarashi maalesef genç yaşta öldü. Pek çok eseri arasından şu iki kitap onun hakkında fikir verebilir: a) İbn Sînâ'nın *el-Kanun fi't-Tıbb* isimli eserinin ilk bölümünün özenle yapılmış Japonca tercümesi (Igarashi 1981), b) Felsefe ve tıp arasındaki yakın ilişkiyi özel olarak vurguladığı, İbn Sina'nın düşüncesi üzerine monografisi (Igarashi 1989).

Izutsu ile çalışan bu bilim adamlarının yanı sıra, bu alanda çalışan genç bilim adamları da yetişmiştir. Tokyo Gakugei Üniversitesi'nden Haruo Kobayashi, İbn Sînâ sonrası felsefecilerde bilgi teorisi ile ilgilenmiş ve İbn Sina'da (Kobayashi, H 1989) ve Suhreverdi'de (Kobayashi, H 1990) özbilinç (*self-consciousness*) teorileri üzerine makaleler yazmıştır. İslâm dünyasında Yunan felsefesi konusuyla ilgilenen Atsushi Numata, Aristonun *De Anima'sı* üzerine İbn Sînâ'nın şerhi (Numata 1997) ve Fârâbî'nin eserlerinde Yeni Eflatuncu unsurlar (Numata 1998) hakkında makaleler yayınlamıştır. Mantık tarihi üzerine çalışan Toshiharu Nigo da kip teorileri (*modal theories*) üzerine bir makale (Nigo 1998) yayınlamıştır.

Son olarak Japonya'da felsefi ve teolojik araştırmalara artmakta olan ilginin bir belirtisi olarak iki eserden bahsetmek gerekmektedir. Bunlardan biri, beş Arapça uzmanı ve iki Latince uzmanı tarafından hazırlanan ve Kindî, Fârâbî, İhvan-ı Safâ, İbn Sînâ, Gazzâlî, İbn Bâcce, İbn Tufeyl, İbn Rüşd, Hamîdu'd-din el-Kirmânî ve Sühreverdi'nin eserlerinin Japonca'ya tercümesini içeren büyük hacimli İslam felsefesi antolojisidir (Institute of Medieval Thought & Takeshita 2000). Diğer eser ise, Arapça ve Helenizm uzmanlarının beraber yaptığı *Theology of Aristotle*'in açıklamalı tercümesidir (Iwami 1998-2001).

Tasavvuf

Japonya'nın İran konusunda öncü uzmanlarından biri olan Kametaro Yagi (1908-1986), 1930'lar ve 40'larda İran mistisizmi üzerine pek çok makale yayınlamıştır. Çeşitli makaleleri onun geniş ilgi alanını göstermektedir. Her ne kadar tasavvufun Arap dünyasında gerçekleştirdiği ve tipik olarak İbn 'Arabî'nin düşüncesinde gözlenebilen sonraki dönem gelişmelerine atıfta bulunmamışsa da Yagi, tasavvufun tarihî gelişimini anlamaya çalışmış ve onun son aşamasını İran ahlak literatüründe bulmuştur (Yagi 1941). Din araştırmalarında uzman bir bilim adamı olan Yoshinori Moroi (1915-1961), dinî mistisizmin kökenleri üzerine büyük hacimli bir eser (Moroi 1966) bırakmıştır. Bu çalışmada Moroi tasavvufa, özellikle de Hallac'ın düşüncesine önemli bir yer ayırmıştır. Moroi, Hallac'ın geliştirmiş olduğu 'ruh' fikrini İslam'daki vahdet-i vücûd anlayışı için anahtar olarak görmektedir.

Kojiro Nakamura, Gazzâlî'nin şaheseri *İhyâuulûmi'd-dîn*'in bir bölümü olan "Kitâbu'l-ezkâr ve'd-da'avât"ın açıklamalı bir İngilizce tercümesini (Nakamura 1973) ve Gazzâlî'nin mistik uygulamalar teorisi hakkında bir kitap (Nakamura 1982, 2001) yayınlamıştır.

Tokyo Üniversitesi'nde Nakamura'nın halefi olan Masakata Takeshita tasavvuf ve İslam felsefesi uzmanıdır. Onun en önemli eseri, İbn Arabî'nin insan-ı kâmil nazariyesi hakkındaki çalışmasıdır (Takeshita 1987b). Kyoto Üniversitesi'nde tasavvuf üzerine çalışmalar yapan Yasushi Tonaga, Abdulkerim el-Cilî'nin düşüncesi (Tonaga 1994) ve İbn Arabî ekolünün geniş tarihsel bağlamda rolü (Tonaga 1990) üzerine makaleler yayınlamıştır. 18. ve 19. yüzyılda Mısır'da tasavvufun sosyal yönü üzerine çalışan Seiichi Kobayashi, Mısır'da tarikatlar ve popüler dinî hayatla ilgili çeşitli makaleler yayınlamıştır (Kobayashi, S. 1975, 1987).

İslam Hukuku

Shiro Tomine, İslam hukukuna giriş mahiyetinde bir kitap (Tomine 1964) ve İslam hukukunun çeşitli yönleri hakkında pek çok makale yayınlamıştır. Günümüzde İslam hukuku alanında en üretken bilim adamlarından biri Tokyo Üniversitesi Edebiyat Fakültesi'nden Hiroyuki Yanagihashi'dir. Tarihsel perspektiften yaptığı incelemeler sonunda yayınladığı iki kapsamlı kitaptan biri, İslam'da mülkiyet hukuku (Yanagihashi 1998), diğeri ise aile hukuku (Yanagihashi 2001) üzerinedir. Yamaguchi Üniversitesi'nden Ko Nakata, İbn Teymiye'nin düşüncesinin çeşitli yönlerini tahlil ettiği (Nakata 1994) çalışmasının yanı sıra pek çok makale de yayınlamıştır. Nakata, ayrıca Şafîi ve Hanbelî fıkıh külliyyatının *'ibâdât* bölümlerinin açıklamalı Japonca tercümelerini (Nakata 1995, 2001) de yayınlamıştır. Tokyo Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nden Yoshiko Morozumi, Hanefî mezhebinde *ribâ* fikri üzerine makaleler (Morozumi 1997-98) yayınlamıştır. Satoe Horii, *hiyel* konusundaki doktora tezini yayınlamıştır (Horii 2001).

Usul-i fikh konusunda pek çalışma mevcut olmamakla birlikte, Arapça'dan yapılan bazı tercümeler vardır. [Bir Sünnî modernist (Nakamura 1984), bir Şii klasik (Murata 1985) ve bir İbn Teymiye eseri (Yukawa & Nakata 1991)]

Şia Araştırmaları

Şia araştırmalarının artmasını etkileyen 1979 İran İslâm Devrimi öncesi dönemde Japonya'da Şii İslâm üzerine yapılmış çok araştırma yoktu. O zamana kadar sadece bir kaç öncü bilim adamı Şia'nın dinî ve felsefî yönü ile ilgili çalışma yapmıştı. Bunların arasında Tokyo Yabancı Araştırmalar Üniversitesi'nde Urduca ve Farsça profesörü olan Tsuneo Kuroyanagi çeşitli Şii hareketlerin kısa bir tanıtımını

yapmış (Kuroyanagi 1969) ve İsfahan tasavvufi felsefe ekolünden sonra İran düşüncesinin gelişimini (Kuroyanagi 1967) incelemiştir. Osaka Yabancı Araştırmalar Üniversitesi'ndeki Urduca Bölümünde profesör olan Hiroshi Kagaya da İslam hakkında, özellikle de İran ve Hindistan'daki İslam'ın yanı sıra Şii'lik üzerine çeşitli makaleler (Kagaya 1964, 1971) yayımlamıştır.

Oniki İmam Şii'liği alanında Takamitsu Shimamoto, Farsça kaynakları kullanarak İran'daki çeşitli sosyal sınıflara göre farklı İmam Ali tasavvurlarını resmeden bir çalışma (Shimamoto 1986) yapmıştır. Kyoko Yoshida ise hadis kaynaklarını kullanarak Oniki İmam Şii'liğinde *gaybet* kavramının ilk dönemdeki gelişimini araştırmıştır (Yoshida 1997). Shigeru Kamada, Şii tasavvufi düşüncesi üzerine, özellikle de Molla Sadra ve ekolu hakkında çalışmıştır. Kamada, Molla Sadra'nın *İksîru'l-Ârifîn* isimli risalesinin Arapça metin ve Japonca tercümesini, ayrıca Molla Sadra'nın temel eseri olan *Aşfâr Arba'a'nın haşr* kavramı ile ilgili bölümünün açıklamalı tercümesini (Kamada 1986) yayımlamıştır. Bunlara ilave olarak, Molla Sadra'nın ruhların tenâsühü teorisi üzerine de bir makalesi yayımlanmıştır (Kamada 1995). Nihon Üniversitesi'nden Yasuyuki Matsunaga, Oniki İmam Şii'liğinin politik düşüncesinde Allâme Meclisî'nin "meşrû siyasi otorite" görüşünü (Matsunaga 2000) incelemiştir.

Elimizde Şia'nın İsmailî kolunun ilk dönem gelişiminde Yeni Eflatuncu felsefenin etkisi üzerine bazı çalışmalar mevcuttur. Izutsu'nun İsmailî tarihi ve düşüncesi üzerine yaptığı önemli incelemesinin (Izutsu 1986) yanı sıra Kamada, Ebu Ya'kûb es-Sicistânî'nin ilk varlık fikri üzerine bir makale (Kamada 1988) yayımlamıştır. Günümüzde ise iki genç bilim adamı büyük bir azimle İsmailî felsefeyi araştırmaktadır. Keio Üniversitesi'nden Shin Nomoto, Ebû Hâtim er-Râzî'nin felsefesi üzerine çalışmış ve bu konuda çeşitli makaleler (Nomoto 1995) yayımlamıştır. Tatsuya Kikuchi ise Hamîdu'd-Dîn el-Kirmânî üzerinde çalışmaktadır (Kikuchi 1998).

Başvuru Kitapları ve Toplu Eserler

Son olarak bazı başvuru kitapları ve toplu eserlerden bahsetmek gereklidir. Elimizde özel olarak İslam ile alakalı konular hakkında hazırlanmış iki ayrı toplu çalışma vardır. Bunlardan biri Kojiro Nakamura ve arkadaşları tarafından telif edilen ve ilk cildi İslam düşüncesine ayrılmış olan, dört ciltlik *Lectures on Islam*'dır (Nakamura 1985-86). Diğer çalışma ise Yuzo Itagaki'nin yönettiği, beş ana ve bir ilave ciltten oluşan *Lectures on Islamic World* isimli eserdir (Itagaka 1994-95). Bu eserin Masataka Takeshita tarafından telif edilen dördüncü cildi İslam düşüncesinin çeşitli

yönlerini ele almaktadır. Yahudi, İslam, Hint, Tibet, Çin ve Japon düşüncelerini içine alan *Iwanami Lectures on Oriental Thoughts*'un (Nagao 1988-90) toplam 16 cildi içinde iki cilt İslam düşüncesine ayrılmıştır. *Lectures on Islamic World*'a ek olarak Toru Miura ve arkadaşları tarafından hazırlanan *A Handbook of Islamic Studies* (Miura 1995) İslam medeniyetini araştıranlar için faydalı bir özet sunmaktadır. Bu kitap içinde, İslam'la ilgili araştırmaların günümüzdeki durumunu temel referanslarla açıklayan ve uzmanlar tarafından hazırlanmış bir bölüm de vardır.

Son yirmi yıldır, İslam ile ilgili sözlük olarak, Japonya İslam Araştırmaları Derneği tarafından hazırlanan *A Dictionary of Islam* (Association for Islamic Studies in Japan 1982) ve Toshio Kuroda tarafından derlenen *Dictionary of Islam* (Kuroda 1982) kullanılmaktadır. Yakın geçmişte Kazuo Otsuka ve arkadaşları, dört binden fazla madde içeren *Iwanami Dictionary of Islam*'ı (Otsuka 2002) hazırlamışlardır. Japonya İslam Araştırmaları Derneği de önceden yayımladığı *Dictionary of Islam*'ı genişletip gözden geçirerek *New Dictionary of Islam* olarak yeniden yayınlamıştır (Association for Islamic Studies in Japan 2002). Burada zikr edilen çalışmaların hepsi kelimenin tam anlamıyla akademik çalışmalar olmayıp; birçoğu öğrenciler ve genelde entelektüeller için hazırlanmıştır. Bu çalışmalar son yıllarda Japon bilim dünyasının İslam'a ve İslam'la ilgili konulara duyduğu ilgiyi ve bilimsel standardı göstermektedir. Her geçen gün küçülen bir dünyada Japonların İslam'ı anlamalarında bu çalışmalar şüphesiz katkı sağlamaktadır.

Kaynakça*

Aoyagi, K., "Ghazālī's Theory of the Divine Names: Transition from Theology to Mysticism," *BSNESJ* 40/1(1997), 106-118. (J)

Åshtiyānī, S., Matsubara, H., Iwami, T., Matsumoto, A., (eds.), *Consciousness and Reality: Studies in Memory of Toshihiko Izutsu*, Iwanami Shoten, 1998.

Association for Islamic Studies in Japan, Shimada, J., Itagaki, Y., Sato, T. (supervised), *A Dictionary of Islam*, Heibonsha, 1982. (J)

Association for Islamic Studies in Japan, Shimada, J., Itagaki, Y., Sato, T. (supervised), *New Dictionary of Islam*, Heibonsha, 2002. (J)

Fujimoto, K., Ban, K., Ikeda, O. (tr.), *Koran*, World Classics 15, Chuokoronsha, 1970. (J)

Goto, A., "A Note on Hadiths as Historical Sources," *Memoirs of Institute of Oriental Culture* 118 (1992), 149-181. (J)

** Bibliyografyadaki çalışmaların çoğunu Japonca eserler oluşturmaktadır. Makalenin orijinal dili İngilizce olduğu için yazarlar Japonca başlıkları da İngilizce'ye çevirerek vermiştir. Orijinali Japonca olan çalışmalar (J) işareti ile belirtilmiştir. (Çeviren)

Horii, S., *Die gesetzlichen Umgehungen im islamischen Recht (hiyal): Unter besonderer Berücksichtigung der Ğannat al-ahkām wa-ğunnat al-hussām des Hanafiten Sa'ūd b. Alī as-Samarqandī (gest.12.Jhdt.)*, Klaus Schwarz Verlag, 2001.

Igarashi, H., (tr.), *Ibn Sīnā's al-Qānūn fi'l-tibb*, Bibliotheca Scientiae 8, Asahi Shuppansha 1981. (J)

Igarashi, H., *Medicine and Philosophy in the East: A Study of Ibn Sīnā*, Kodansha, 1989. (J)

Institute of Medieval Thought in Sophia University & M. Takeshita (eds.), *Corpus Fontium Mentis Medii Aevi 11: Islamic Philosophy*, Heibonsha, 2000. (J)

Isozaki, S., Imori, K., Ogasawara, Y., (tr.) *Japanese Translation of Saḥīḥ Muslim: A Collection of Authentic Prophetic Tradition Reports*, 3 vols., Japan-Saudi Arabia Society, 1987-89. (J)

Itagaki, Y. (supervised), *Lectures on the Islamic World*, 5 vols., & a supplement volume, Eiko Kyoiku Bunka Kenkyujo, 1994-95. (J)

Iwami, T., "Sources of the Biography of Ibn Sīnā (1)-(3)," *Reports of the Keio Institute of Cultural and Linguistic Studies* 20-22 (1988-90), 201-217, 213-222, 225-235. (J)

Iwami, T., "The Autobiography of Ibn Sīnā," *Reports of the Keio Institute of Cultural and Linguistic Studies* 24 (1992), 375-383. (J)

Iwami, T., Okawa, K., Kinoshita, Y., Takada, K., Nomoto, S., Horie, S., (tr.), "The Arabic Version of *Theology of Aristotle* (Japanese Translation)," chs. 1, 3, 7, *The Hiyoshi Review of the Humanities, Keio University* 13-15 (1998-2000), 123-141, 55-69, 92-106; chs. 2, 4-6, 8-9, 10, *Reports of the Keio Institute of Cultural and Linguistic Studies* 30-33 (1998-2001), 219-240, 115-154, 121-186, 161-205. (J)

Izutsu, T. (tr.), *Koran*, 3 vols., Iwana Shoten, 1957-58, revised ed. 1964. (J)

Izutsu, T., "The Assassins of the Ismā'īlī Sect: Myth and Thought of Alamūt Fortress (1)(2)," *Shiso* 745 & 756, Iwanami Shoten, 1986, 1-24, 137-159. (J)

Izutsu, T., *Selected Works of Toshihiko Izutsu*, 11 volumes and Supplement, Chuokoronsha, 1991-93. (J)

Japan Muslim Association, *Holy Qur'ān with Japanese Translation and Commentary*, 1983, revised reprint of 1972 edition. (J)

Kagaya, H., "A Text for the Study of Intellectualist Catechism in the 11th Century Shī'ite Islam: Selected Translation of Shaykh Mufīd's *al-Nukat al-I'tiqādīyah* with Introduction & Notes," *Bulletin of the Society for Western and Southern Asiatic Studies* 12 (1971), 43-54. (J)

Kagaya, H., "The Cult of Imāmzādahs in Iran," *BSNESJ* 12/3 · 4 (1971), 191-205, 231. (J)

Kamada, S., "Mystical Interpretations of the "Light Verses" (Qur'ân 24:35)," in The Society for Near Eastern Studies in Japan (ed.), *Collected Papers for the Thirtieth Anniversary of the Establishment of the Society for Near Eastern Studies in Japan*, Tosui Shobo, 1984, 193-209. (J)

Kamada, S., *Mullâ Sadrâ's Theory of Soul: Introduction, Edition and Annotated Japanese Translation of Iksîr al-'Ârifîn*, Association for the Study of Islamic Thought, The University of Tokyo, 1984. (J)

Kamada, S., "An Annotated Translation of Mullâ Sadrâ's "All Return to God",," *Memoirs of Institute of Oriental Culture* 100 (1986), 53-131. (J)

Kamada, S., "The First Being: Intellect ('aql / khiradh) as the Link between God's Command and Creation according to Abû Ya'qûb al-Sijistânî," *Memoirs of Institute of Oriental Culture* 106 (1988), 1-33.

Kamada, S., "Metempsychosis (tanâsukh) in Mullâ Sadrâ's Thought," *Orient* 30 · 31 (1995), 119-132.

Kamada, S., "Innovation of Exegesis: Mullâ Sadrâ's Exegesis of the Qur'an," *Bungaku* 1/4, Iwanami Shoten, 2000, 49-66.] (J)

Kikuchi, T., "The Transformation of Ismâ'îlî Eschatology in the Fâtimid Period: The Role and Meaning of Hamîd al-Dîn al-Kirmânî," *BSNESJ* 41/1 (1998), 95-109. (J)

Kobayashi, H., "Ibn Sînâ's Theory of the Self-Consciousness," *BSNESJ* 32/1 (1989), 20-32. (J)

Kobayashi, H., "Ibn Sînâ and Suhrawardî on Self-Consciousness: Some Comparative Remarks," *Orient* 26 (1990), 62-77.

Kobayashi, S., "The Sufi Orders and Saints-Cult in Egypt," *Shirin* 58/2 (1975), 61-92. (J)

Kobayashi, S., "Sufi Orders in Modern Egypt," *Bulletin of the National Museum of Ethnology* 11/3 (1987), 781-802. (J)

Kosugi, Y., "Typological Inquiries into Exegesis of the Qur'ân: An Introduction to "Tafsîr" Studies," *Toyo Gakuho* 76/1-2 (1994), 85-111. (J)

Kuroda, T., "Weltanschauung of the Khawârij (I)-(V)," *Reports of the Keio Institute of Cultural and Linguistic Studies* 1-5 (1970-1973), 5-32, 27-54, 27-58, 39-64, 1-23. (J)

Kuroda, T., "On the Ethical Value-System of the Khawârij (I) (II)," *Shigaku* 45/2 (1973), 1-27, 46/3 (1975), 59-80. (J)

Kuroda, T. (ed.), *Dictionary of Islam*, Tokyodo Shuppan, 1982. (J)

Kuroda, T. (tr.), *The Aims of Philosophers: Basic Concepts in Islamic Philosophy*, Iwanami Shoten, 1985. (J)

Kuroyanagi, T., "Persian Thinkers," in S. Uno *et al.* (eds.), *Lectures on Oriental Thought 7: Islamic Thought*, University of Tokyo Press, 1967, 177-200. (J)

Kuroyanagi, T., "Thoughts of and Movements of the Shī'ite Sects," in *Iwanami Lectures on World History 8: West Asia*, Iwanami Shoten, 1969, 184-206. (J)

Makino, S., *Creation and Termination: A Semantic Study of the Structure of the Qur'anic World View*, The Keio Institute of Cultural and Linguistic Studies, 1970.

Makino, S. (tr.), *Hadith: Collection of Islamic Tradition Reports Compiled by Bukhāri*, 3 vols., Chuokoron Shinsa, 1993-94. (J)

Matsumoto, A., "A Theology and Scholastic Philosophy in the Later Period of Islamic Thought," in T. Izutsu *et al.* (eds.), *Iwanami Lecture on Oriental Thoughts 3: Islamic Thought 1*, Iwanami Shoten, 1989, 156-195. (J)

Matsumoto, A., "Islamic Philosophy and Orientalism," *Bulletin of the Institute of Middle Eastern Studies, International University of Japan* 4 (1990), 1-30. (J)

Matsunaga, Y., "Examining the Views of 'Allāmah Majlisī on Legitimate Political Authority (saltanat-i mashrū'ah) and the Guardianship of the Jurists (wilāyat-i faqīh)," *Orient* 35 (2000), 12-22.

Miura, T., Tonaga, Y., Kuroki, H. (eds.), *A Handbook of Islamic Studies*, a supplement volume to *Lecture on the Islamic World*, Eiko Kyoiku Bunka Kenkyujo, 1995. (J)

Moroi, Y., *Studies on the Emergence of Religious Mysticism: Inquiry from the Standpoint of Discipline of Religious Studies with Special Reference to Semitic Monotheistic Religions*, Tenri University Pres, 1966. (J)

Morozumi, A., "On the Prohibition of "Interest" in Islam: An Analysis of the Concept of Ribā in Hanafi Legal Texts Written in the 12th Century A.D. (1)-(5)," *Hogaku Kyokai Zasshi (Journal of the Jurisprudence Association)*, 114/7-10 (1997), 771-815, 883-933, 1032-1084, 1173-1246; 115/1 (1998), 81-130. (J)

Murata, S. (tr.), *Ibn Zayn al-Dīn, Ma'ālim al-Dīn*, Iwanami Shoten, 1985. (J)

Nagao, G., *et al.* (eds.), *Iwanami Lectures on Oriental Thoughts*, Iwanami Shoten, 1988-90. (J)

Nakamura, K., *Ghazali on Prayer*, The Institute of Oriental Culture, The University of Tokyo, 1973.

Nakamura, K., "On the Controversies over the Uncreatedness of the Qur'ān," *Oriental Culture*, 54 (1974), 73-108. (J)

Nakamura, K., "The Muslim Creed of Najm al-Dīn al-Nasafi", in H. Wakimoto (ed.), *Religion and History*, Yamamoto Shoten, 1977, 203-217. (J)

Nakamura, K., "Al-Ghazālī's Refutation of Philosophy", in The Society for Near Eastern Studies in Japan (ed.), *Collected Papers for the Twenty-fifth Anniversary of*

the Establishment of the Society for Near Eastern Studies in Japan, Tosui Shobo, 1979, 517-535. (J)

Nakamura, K., "Notes on Ghazālī's Refutation of Bātinīs", in *Religion and Society: Collected Papers in Dedication to Professor Iichi Oguchi for the Seventieth Anniversary of His Birthday*, Shunjusha, 1981, 371-383. (J)

Nakamura, K., "Al-Ghazālī's and Logic", *Memoirs of Institute of Oriental Culture*, 87 (1981), 17-50. (J)

Nakamura, K., *Al-Ghazālī's View on Prayer: Praxis in Islamic Mysticism*, Taimeido, 1982. (J)

Nakamura, K., "Islamic Occasionalism in Imām al-Ghazālī", *Annual Report of the Institute for the Study of Cultural Exchange, Faculty of Letters, The University of Tokyo*, 6 (1983), 9-19. (J)

Nakamura, K. (tr.), 'Abd al-Wahhāb Khallāf, *'Ilm Usūl al-Fiqh*, University of Tokyo Press, 1984. (J)

Nakamura, K., Morimoto, K., Sato, T., Itagaki, Y. (eds.), *Lectures on Islam*, 4 vols., Chikuma Shobo, 1985-86. (J)

Nakamura, K., "Was Ghazālī an Ash'arite?", *Memoirs of the Research Department of the Toyo Bunko*, 51 (1993), 1-24.

Nakamura, K., *Ghazali and Prayer*, Kuala Lumpur, 2001.

Nakata, K., "The Significance of the *ijma'* in Ibn Taymīya", *BSNESJ*, 29/2 (1986), 46-62. (J)

Nakata, K., "Al-Kurdī's "Happiness of Novices": Translation and Commentary", *Memoirs of Institute of Oriental Culture*, 127 & 128 (1995), 233-267, 179-257. (J)

Nakata, K., "Structure of Islamic Law: 'Ibādāt Section of Hanbali Fiqh", in *Public Relations Section of Research Project "Reconstruction of Classical Studies"* (ed.), *Present State of Classical Studies*, III (2001), 31-645. (J)

Nigo, T., "The Development of Modal Theory in Medieval Islamic Philosophy: From Ibn Sīnā to Nasīr al-Dīn al-Tūsī", *BSNESJ*, 40/2 (1998), 103-123. (J)

Nomoto, S., "The Cosmos and the Prophets: The Prophetology in "The Book of Correction (Kitāb al-Islāh)" by Abū Hātim al-Rāzī", *BSNESJ*, 38/1 (1995), 171-183. (J)

Numata, A., "Ibn Sīnā's Understanding and Criticism of Aristotle: From the Gloss to the *De Anima*", *BSWSAS*, 47 (1997), 1-21. (J)

Numata, A., "Revealing Influence of Later Neoplatonism on Islamic Philosophy: Focused upon al-Fārābī's *Harmonization between Plato and Aristotle*", in M.

Mizuchi et al. (eds.), *Neoplatonica: Influence of Neoplatonism on the History of Western Philosophy*, Showado, 1998, 221-252. (J)

Oda, Y., "The Concept of the "Ummah" in the Qur'an: An Elucidation of the Basic Nature of the Islamic Holy Community", *Orient*, 20 (1984), 93-108.

Oda, Y., "On the Concept of Taqwā in the Qur'an", *BSNESJ*, 27/2 (1985), 13-29. (J)

Okubo, K. & Kagamishima, H., *Study of the Koran*, Toko Shoin, 1950. (J)

Otsuka, K., Kosugi, Y., Komatu, H., Tonaga, Y., Haneda, M., Yamauchi, M. (eds.), *Iwanami Dictionary of Islam*, Iwanami Shoten, 2002. (J)

Shimamoto, T., "The Position of 'ali b. Abi Taleb in Twelver Imami Shi'ism (Ithnā 'Ashariyya): The Image of 'Ali among Iranian Muslims", *Bulletin of the National Museum of Ethnology*, 10/3 (1986), 725-753. (J)

Shiojiri, K., *Islamic Ethics: A Study of 'Abd al-Jabbār*, Miraisha, 2001. (J)

Sugita, H., *The Japanese Discovery of the Middle East*, University of Tokyo Press, 1995. (J)

Takeshita, M., "Japanese Works of Toshihiko Izutsu with Special Reference to *Reading the Koran*", *AJAMES*, 2 (1987), 491-505. (J)

Takeshita, M., *Ibn 'Arabi's Theory of the Perfect Man and Its Place in the History of Islamic Thought*, Institute for the Study of Languages and Cultures of Asia and Africa, Tokyo University of Foreign Studies, 1987.

Tomine, S., *An Introduction to Islamic Law*, Kinokuniya Shoten, 1964. (J)

Tonaga, Y., "The Position of Tasawwuf in Sunnī Thought during the Mamlūk Period", *BSNESJ*, 33/1 (1990), 64-79. (J)

Tonaga, Y., "Supremacy of Allāh in Islamic Mysticism: Ontology and Theory of the Perfect Man according to 'Abd al-Karīm al-Jilī", in S. Kamada & H. Mori (eds.), *Transcendence and Mysticism: The World of Ideas in China, India and Islam*, Taimeido, 1994, 275-290. (J)

Ushida, N., *Étude comparative de la psychologie d'Aristote, d'Avicenne et de St. Thomas d'Aquin*, The Keio Institute of Culture and Linguistic Studies.

Yagi, K., "A Study on the Classification of Tasawwuf in Islam: With Special Emphasis on the Final Stage of Akhlāq", *Journal of Religious Studies*, 3/2 (1941), 70-96. (J)

Yanagihashi, H., *Formation and Transformation of Islamic Property Law*, Sobunsha, 1998. (J)

Yanagihashi, H., *Islamic Family Law: Marriage, Paternity and Relatives*, Sobunsha, 2001. (J)

Yoshida, K., "The Function of the Stories in the Ghaybah Theory of Shaykh al-Sadūq", *The World of Islam*, 49 (1997), 1-18. (J)

Yukawa, T. & K. Nakata (tr.), Ibn Taymīyah, *Al-Siyāsah al-Shar'iyah*, Japan-Saudi Arabia Society, 1991. (J)